emer. prof. Rolf J. Furuli

My Beloved Religion

(Moja umiłowana religia)

wyd. 3, 4-12-2022, Awatu Publishers, Larvik

s. 54-62

(poniższy fragment tłum. Grzegorz Kaszyński)

Proroctwa biblijne a Świadkowie Jehowy

Zacznę tę sekcję od powtórzenia, że Biblia zawiera dwa rodzaje materiału: 1) materiał, w którym wszystko, co trzeba wiedzieć na dany temat, jest rozproszone po różnych księgach Biblii, dlatego musimy dokonać syntezy tego materiału, oraz 2) materiał, w którym tylko połowa znajduje się w Biblii, a drugą połowę musimy znaleźć sami – jego intencjonalne odniesienie, czyli spełnienie w realnym świecie. Pierwszy z wymienionych materiałów dotyczy fundamentalnych doktryn Biblii, a w ostatniej sekcji omówiłem kilka doktryn nauczanych przez Świadków Jehowy i przez nikogo innego. Drugi rodzaj materiału dotyczy proroctw biblijnych i omówię go w tej sekcji.

Wyznaczone czasy narodów

W poprzedniej sekcji zacytowałem słowa Jezusa, wskazujące, że jego wielkie proroctwo mogą i powinni i zrozumieć jego naśladowcy (Mateusza 24:33–36; Marka 13:29–32; Łukasza 21:7–38). W tej sekcji omówię jedną część tego proroctwa, a mianowicie wyrażenie „wyznaczone czasy narodów” z Łukasza 21:24.

W NWT-2013 czytamy: **„A Jerozolima będzie deptana przez narody, aż czasy wyznaczone narodom dobiegną końca”**. Ponieważ Jezus powiedział, że jego naśladowcy zrozumieją jego wielkie proroctwo, więc ten werset powinien być również zrozumiały. Kontekst nie zawiera żadnych wskazówek, które mogłyby nam pomóc zrozumieć te słowa. Dlatego w Biblii muszą istnieć gdzieś tropy pomocne do zrozumienia tego proroctwa. Czym zatem są „wyznaczone czasy narodów” (*kairoi ethnōn*)?

Najpierw zastanówmy się nad czymś. Z Mateusza 24:15 wynika, że Jezus namawiał czytelników do ‘wykazania rozeznania’ w związku z „obrzydliwością spustoszenia”. Jezus niekoniecznie musiał poczynić uwagi w sprawie tożsamości tej obrzydliwości (Mateusza 24:15,16; Łukasza 21:20,21), ale nawoływał swoich naśladowców do wykazania rozeznania. Aby je wykazać, uczniowie, którzy nie słyszeli słów Jezusa po hebrajsku w momencie ich wypowiadania, musieli polegać na późniejszym greckim tłumaczeniu jego słów, *bdelugma tēs erēmōseōs*, podczas gdy ci, którzy słyszeli słowa Jezusa, mogli poszukać hebrajskich słów,

których użył. Jak mogli dojść do zrozumienia tych słów? Wyszukując podobne słowa w LXX lub, jeśli ich językiem ojczystym był hebrajski, mogli szukać hebrajskich słów o podobnym znaczeniu. W obu przypadkach można zidentyfikować tylko trzy fragmenty zawierające odniesienie do „obrzydliwości”, tj. Daniela 9:27; 11:31 i 12:11. Czytając te fragmenty na tle kontekstu można zidentyfikować obrzydliwość.

Oto ważna zasada: Kiedy w Chrześcijańskich Pismach Greckich używane są słowa prorocze, musimy zajrzeć do Pism Hebrajskich w celu sprawdzenia, czy prorocze słowa pochodzą z którejś z ksiąg hebrajskich. Jest to szczególnie ważne, gdy w Chrześcijańskich Pismach Greckich istnieje niewiele wskazówek co do znaczenia poszczególnych proroczych słów. Jezus w swym wielkim proroctwie kilka razy odwołał się do Księgi Daniela. Z Mateusza 24:21 wynika, że odniósł się do ‘wielkiego ucisku’, o którym mowa w Daniela 12:1. Z Mateusza 24:30 i 25:31 wynika, że odniósł się do ‘Syna człowieczego’ wspomnianego w Daniela 7:13. Co więcej, głównym tematem Księgi Daniela jest Królestwo Boże, podobnie jak w wielkim proroctwie Jezusa (Mateusza 24:14; 25:31). W greckim tekście Mateusza 24 znajdują się słowa, których odpowiedniki znajdują się w hebrajskim tekście Księgi Daniela, takie jak *synteleia* („zakończenie”; hebr. *qēš*), które pojawia się 23 razy w Księdze Daniela i raz w Ewangelii Mateusza 24:3. Nie ulega wątpliwości, że Jezus miał na myśli Księgę Daniela, wypowiadając swoje wielkie proroctwo.

W swym wielkim proroctwie Jezus kilka razy odwołał się do Księgi Daniela. Księga Daniela może nam również pomóc zrozumieć wyrażenie „wyznaczone czasy narodów”.

Paralele językowe między tekstem Łukasza 21:24 a Księgą Daniela 4

Słowa Jezusa zapisane w Łukasza 21:24, *kairoi ethnōn*, nie zawierają żadnych innych wskazówek w Ewangelii Łukasza poza tym, że podmiotem jest „Jerozolima”. Dlatego, aby te słowa miały dla nas jakiekolwiek znaczenie, trzeba poszukać wskazówek w Pismach Hebrajskich. Pierwsze pytanie, jakie należy zadać, brzmi: W jakim języku zostały wypowiedziane? Jezus posługiwał się albo hebrajskim, albo aramejskim, a dowody wskazują, że gdy rozmawiał ze swoimi uczniami, władał hebrajszczyzną. Jednak u ewangelistów widzimy, że Jezus mógł również używać słów aramejskich. Jeśli Jezus mówił po hebrajsku, najprawdopodobniej użył liczby mnogiej słowa *mō‘ēd*, podczas gdy Łukasz używa słowa *kairoi*. Zarówno słowo *mō‘ēd*, jak i słowo *kairos* odnoszą się do konkretnego czasu, wyznaczonego czasu. Jeśli przyjrzymy się fragmentom Pism Hebrajskich, w których użyto tego słowa, zauważymy, że tylko w jednym miejscu jest ono określone liczbami, wskazując konkretne czasy, a mianowicie w Daniela 12:7: „wyznaczony czas, wyznaczone czasy i połowę”. Zarówno greckie tłumaczenie LXX, jak i Teodocjon, używają w tym fragmencie słowo *kairos*.

W aramejskim tekście Daniela 7:25 znajdujemy te same liczby, a użyte aramejskie słowo to *‘iddān*, co wskazuje, że *‘iddān* w języku aramejskim i *mō‘ēd* w języku hebrajskim odnoszą się do wyznaczonego czasu. Co ciekawe, zarówno LXX, jak i Teodocjon, używają słowo *kairos* w Daniela 7:25 i 12:7. Aramejskie słowo ‘*iddān* jest również określone liczbami w Daniela 4:16,23,25,32. Widzimy zatem, że w Pismach Hebrajskich są tylko trzy rozdziały, w których hebrajskie lub aramejskie słowo oznaczające „wyznaczony czas” jest określone czyli wyrażone konkretną liczbą.

Jeśli Jezus mówił po aramejsku, użyłby słowo ‘*iddān* w Łukasza 21:24, ale skoro ludzie w jego czasach rozumieli zarówno hebrajski, jak i aramejski, niezależnie od tego, którego języka używał Jezus, trzy wspomniane rozdziały w Księdze Daniela byłyby jedynymi, które mogłyby być poprzednikami *kairoi ethnōn*, do których mamy aluzję w Łukasza 21:24. Podczas gdy hebrajskie *mō‘ēd* w Daniela 12:7 i aramejskie ‘*iddān* w 7:25 zostały oddane słowem *kairos* w LXX i w przekładzie Teodocjona, cztery przykłady ‘*iddān* w Daniela 4:16,23,25,32 są tłumaczone liczbą mnogą słowa *etos* („rok”) w LXX i słowem *kairos* przez Teodocjona. W LXX przekład *etos* jest tłumaczeniem interpretacyjnym, które odbiega od standardowego tłumaczenia *kairos* na ‘*iddān*. Co więcej, grecki przekład Teodocjona, który jest znacznie bliższy hebrajskim i aramejskim tekstom Księgi Daniela niż LXX i który jest cytowane przez autorów Chrześcijańskich Pism Greckich, zawiera słowo *kairos* również w Księdze Daniela 4:16,23,25,32.

Zatem jeden lub więcej z trzech wspomnianych fragmentów musiał mieć na myśli Jezus, gdy wyrzekł słowa zapisane w Łukasza 21:24. Ale który? Jak pokazuje literatura ŚJ, istnieją mocne argumenty przemawiające za zastosowaniem Dn 7:25 i 12:7 do „czasu zakończenia (końca)” po roku 1914, więc jedynym możliwym odniesieniem, jakie Jezus mógł mieć na myśli, jest rozdział 4 Księgi Daniela. Zarówno jeśli Jezus użył hebrajskiego słowa *mō‘ēd*, jak i aramejskiego *’iddān*, naturalnym greckim odpowiednikiem, który

wybrałby pisarz Chrześcijańskich Pism Greckich, byłoby *kairos*. Wskazuje to na wyraźny związek ***językowy*** między Łukasza 21:24 a Daniela 4:16,23,25,32.

Istnieje językowa paralela między „wyznaczonymi czasami" w Łukasza 21:24 a siedmioma „czasami" z Daniela 4.

Wspomniane w Łukasza 21:24 miasto „Jerozolima" jest powiązane z „wyznaczonymi czasami narodów". Jerozolima miała być deptana przez narody przez cały okres „wyznaczonych czasów narodów". Ale do czego odnosi się tutaj „Jerozolima"?

Używanie nazw miast

W Biblii miasto może mieć co najmniej trzy odniesienia: 1) jego mieszkańcy, 2) materialna część miasta (domy, ściany i ceglane mury) oraz 3) to, co miasto reprezentuje. Miasto jako miejsce geograficzne jest wspomniane w Mateusza 2:1, a wspomniane w Mateusza 11:23 „Kafarnaum" odnosi się do jego mieszkańców. Najważniejsze zastosowanie w naszym kontekście odgrywa odniesienie 3), więc przyjrzyjmy się kilku przykładom. W 2 Królów 23:19 jest mowa o „miastach Samarii", natomiast „Samaria", która sama także była miastem, najwyraźniej reprezentuje całe Królestwo Północne. Tak samo jest w przypadku Ezechiela 16:46.

Wobec powyższego, gdy w Łukasza 21:24 spotykamy słowo „Jerozolima", nie możemy od razu stwierdzić, do czego się ono odnosi. Kiedy analizujemy w jaki sposób używano miast w kontekstach proroczych w Pismach Hebrajskich, to zauważamy, że prorocy najwyraźniej mieli na myśli, w większości przypadków, to, co miasto reprezentowało. Sugerowałoby to, że „Jerozolima" w proroctwie Jezusa z Łukasza 21:24 nie odnosi się ani do mieszkańców Jerozolimy, ani do miasta jako miejsca geograficznego, lecz raczej do Jerozolimy w jej reprezentatywnym sensie.

Można argumentować przeciwko temu twierdzeniu, że Jezus miał na myśli dosłowne zniszczenie miasta Jerozolimy, co ukazuje tekst Łukasza 21:20 i w tym wersecie „Jerozolima" musi odnosić się do miasta i jego mieszkańców. Zatem jeśli „Jerozolima" w wersecie 24 nie odnosi się do dosłownego miasta Jerozolimy, to pojedyncze słowo „Jerozolima" musi być użyte w dwóch różnych znaczeniach w kontekście wersetów 20 i 24. Ale czy jest to naturalne?

Biorąc pod uwagę wzorce biblijne, nie ma nic dziwnego ani niezwykłego w takim użyciu. W Mateusza 2:1 „Jerozolima" odnosi się do miasta jako obszaru geograficznego, ale w wersecie 3 „Jerozolima" odnosi się do mieszkańców miasta. Jak czytamy w Mateusza 11:23,24, Jezus najpierw użył słowa „Sodoma" w odniesieniu do miasta, ale zwrot „ziemia Sodomy" odnosi się do mieszkańców. Możliwe jest nawet użycie jednego konkretnego rzeczownika w dwóch różnych znaczeniach w kontekście tej samej myśli lub zdania. W Jana 2:19 (NWT-2013) czytamy: „Zburzcie tę świątynię, a ja w trzy dni ją odbuduję". Gramatycznie zaimek „to" musi odnosić się do „tej świątyni" (dosłownej świątyni), ale w wersecie 20 stwierdzono, że Jezus miał na myśli „świątynię swojego ciała". Oznacza to, że „świątynia", która miała zostać zburzona, to dosłowna świątynia w Jerozolimie, ale świątynia, która miała zostać odbudowana, to świątynia duchowa. W proroctwach odniesienia słów mogą się również zmieniać.

Gdyby Jezus miał na myśli dosłowne miasto Jerozolimę, które wspomniane jekst w Łukasza 21:24, wymagałoby to założenia, że Żydzi nadal byli wybranym ludem Boga, a przynajmniej, że stali się nim znowu po zakończeniu wyznaczonych czasów narodów. Ale Pismo Święte temu przeczy. Tekst Wyjścia 19:5,6 pokazuje, że Żydzi nie zawsze będą ludem Bożym, ale tylko pod warunkiem spełniania warunku posłuszeństwa prawom Jehowy. Ów lud tego nie uczynił i w pewnym momencie otrzymał ostatnią szansę na skruchę w okresie 70 tygodni (Daniela 9:24–27). Ponieważ nie okazali skruchy, zostali odrzuceni. W związku z tym dziwne byłoby to, gdyby Jezus wypowiedział proroctwo nawiązujące do przywrócenia dosłownego miasta Jerozolimy z upływem tych „wyznaczonych czasów narodów".

Z Chrześcijańskich Pism Greckich wynika, że „Izrael" może odnosić się do dwóch różnych grup. W Galatów 6:16 czytamy o „Izraelu Bożym", co sugeruje istnienie innego Izraela, który nie należy do Boga. To samo sugerują słowa „Izrael według ciała" w 1 Koryntian 10:18 i jest to wyraźnie stwierdzone w Rzymian 9:6-8. Interesujące jest to, jak ta różnica między dwoma Izraelami lub Jerozolimami bywa wyrażana w proroctwach. Na przykład w Izajasza 60 znajduje się proroctwo dotyczące Syjonu, czyli Jerozolimy (w. 14). Słowa tego

proroctwa nie odnoszą się do cielesnych Żydów ani do literalnej Jerozolimy, lecz raczej do „Nowej Jerozolimy”, co ukazują poniższe paralele:

Tabela 1.2 *Różne zastosowania słowa „Jerozolima”*

Izajasza 60:1–2, 19	Objawienie 21:23
Izajasza 60:3	Objawienie 21:24
Izajasza 60:11, 20	Objawienie 21:25
Izajasza 60:5	Objawienie 21:26

W Jeremiasza 31:31 znajduje się proroctwo o nowym przymierzu „z domem Izraela i z domem Judy”. Słowa te są cytowane w Hebrajczyków 8:7-13, co sugeruje, że przymierze Prawa zostanie zniesione. Następnie słowa Jeremiasza są cytowane w Hebrajczyków 9:14,15, gdzie wykazano, że „Izrael” i „Juda” w proroctwie nie odnoszą się do dosłownego „Izraela” i „Judy”, lecz do „tych [namaszczonych chrześcijan], którzy zostali powołani”. Na podstawie powyższych fragmentów musimy stwierdzić, że jest niezmiernie mało prawdopodobne, aby prorocze użycie słowa „Jerozolima” w Łukasza 21:24 odnosiło się do literalnego miasta Jerozolimy lub jego mieszkańców.

Odniesienie słowa „Jerozolima” w Łukasza 21:24

Odrzucając dosłowną interpretację słowa „Jerozolima” w Łukasza 21:24, musimy znaleźć definicję jego proroczego odniesienia. Jehowa dał Dawidowi obietnicę wiecznego królestwa (1 Kronik 17:11–15), a królestwo to było związane z Jerozolimą (1 Kronik 29:23; Izajasza 24:23; Jeremiasza 3:17). Jerozolima jest nazwana „miastem wielkiego Króla” (Psalm 48:1,2), a Jezus odniósł te same słowa do Jerozolimy za swoich czasów, mimo że w mieście nie było ludzkiego króla (Mateusza 5:35).

W Hebrajczyków 11:10 jest mowa o „mieście”, którego wyczekiwał Abraham, a w 12:22 zostało nazwane „niebiańską Jerozolimą”. Z Hebrajczyków 12:28 dowiadujemy się, że to miasto przedstawia „królestwo, którym nie można wstrząsnąć” i musi to być Królestwo Boże. Różnica między dosłowną Jerozolimą a miastem „które ma nadejść” jest również ukazana w 13:14. Na podstawie wszystkich tych fragmentów dochodzę do wniosku, że miano „Jerozolima” oznacza Królestwo Boże.

Deptanie „Jerozolimy”

Słowo „aż” w Łukasza 21:24 wskazuje, że deptanie „Jerozolimy” (Królestwa Bożego) zakończy się w pewnym momencie, gdy dobiegną końca „wyznaczone czasy narodów”. Zatem słowa z Łukasza 21:24 sugerują przywrócenie, a to przywrócenie jest proroczo wspomniane w wielu miejscach Biblii, w tym w Dziejach 3:21. Przyjęcie tego przywrócenia jako punktu wyjścia pomaga nam zrozumieć, że „Jerozolima” oznacza Królestwo Boże, a także pomaga nam zrozumieć, jak to Królestwo było deptane podczas trwania wyznaczonych czasów narodów.

W Dziejach 15:15,16 jest mowa o odbudowie, a mianowicie „odbudowie szałasu Dawida” (Am 9:11,12).[1] Czym jest ten „szałas Dawida”? *Strażnica* z 1949 roku, na stronie 281, odpowiada, że jest to „królewski dom Dawida, złożony z dziedziców przymierza co do królestwa”, co jest dobrym wyjaśnieniem. Pierwsi członkowie tego domu królewskiego byli związani ze zborem chrześcijańskim od dnia Pięćdziesiątnicy w 33 roku n.e.

Proroctwo o szałasie Dawida i jego odbudowie stanowi paralelę do Łukasza 21:24, ponieważ szałas Dawida przedstawia Królestwo Boże, czyli tron Jehowy na ziemi, a ta dynastia królów jest związana z Jerozolimą (1 Kronik 29:23). Dlatego odbudowa „Jerozolimy” po zakończeniu „wyznaczonych czasów narodów” to inny sposób mówienia o odbudowie „szałasu Dawida”. Ten „szałas” nie upadł w 70 roku n.e., kiedy zburzono Jerozolimę (jego zburzenie jest implikowane w Łukasza 21:20-23), lecz upadł, gdy ostatni król z dynastii Dawida, Sedekiasz, utracił swoje królestwo w 607 roku p.n.e. (Ezechiela 21:26,27).

Początek deptania

Grecki czasownik *pateō* („deptać; stąpać”) bywa oddawany w przekładach Biblii w czasie przyszłym: „a Jerozolima **będzie deptana** przez narody” (NWT-2013). Czy czas przyszły nie przeczy poglądowi, że deptanie

[1] Zob. również Psalm 78:67–70, który wskazuje, że „namiot” lub „szałas” może reprezentować dynastię królów.

rozpoczęło się już jakiś czas temu i trwało przez wiele lat, zanim Jezus wypowiedział proroctwo? Niekoniecznie. W Chrześcijańskich Pismach Greckich czas przyszły występuje 1625 razy, a wśród nich mamy 18 przykładów peryfrastycznego czasu przyszłego, tj. konstrukcji z czasownikiem odmiennym w czasie przyszłym, po którym następuje imiesłów. W Łukasza 21 znajduje się 26 przykładów czasu przyszłego podstawowego i 3 przykłady peryfrastycznego czasu przyszłego. Pytanie zatem brzmi: Czy istnieje różnica w znaczeniu pomiędzy czasem przyszłym podstawowym a peryfrastycznym czasem przyszłym w Chrześcijańskich Pismach Greckich?

Rozważając to pytanie, powinniśmy pamiętać, że rzadko można powiedzieć coś takiego: „Ponieważ autor użył ten konkretny czas, to **musi** mieć na myśli…". Lepiej byłoby powiedzieć: „Użycie tego konkretnego czasu **potwierdza** to znaczenie…". Czas przyszły podstawowy i peryfrastyczny czas przyszły **mogą** mieć mniej więcej to samo znaczenie, ale **mogą** też mieć różne znaczenia. W Łukasza 21 mamy przytoczone słowa Jezusa, ale którą formę hebrajskiego lub aramejskiego czasownika mógł on użyć w Łukasza 21:24? Ponieważ Łukasz użył peryfrastycznego czasu przyszłego tylko w 2,6% przypadków z odniesieniem do przyszłości, tj. Łukasz robi wyjątek w swoim domyślnym użyciu czasu i celowo przechodzi na peryfrastyczny czas przyszły, to jest logiczne, że hebrajskie lub aramejskie czasowniki użyte w tych przypadkach miały inne znaczenie niż czasowniki użyte w pozostałych 97,4% przypadków.

W 2 Samuela 7:16 (NWT-1984) mamy przykład stanowiący dobrą paralelę: „A twój dom i twoje królestwo okażą się trwałe (LXX: czas przyszły podstawowy) przed twoim obliczem po czas niezmierzony; twój tron utwierdzony zostanie (LXX: czas przyszły + imiesłów dokonany) po czas niezmierzony". Ważną kwestią w tym fragmencie jest to, że w momencie jego pisania Dawid panował już jako król od wielu lat. Niemniej jednak fragment mówi, że jego królestwo „okaże się trwałe" i „zostanie utwierdzone" po czas niezmierzony. To pokazuje, że zarówno grecki czas przyszły podstawowy, jak i peryfrastyczny czas przyszły mogą odnosić się do przyszłej sytuacji, która już istnieje i trwa od jakiegoś czasu. Dlaczego grecki tłumacz wybrał w tym wersecie peryfrastyczny czas przyszły? Prawdopodobnie dlatego, że tekst hebrajski lub aramejski zawiera czasownik niedokonany „być/stawać się" + imiesłów bierny.

Interesujący przykład znajdujemy też w Izajasza 47:7 (NWT-1984): „I mówiłaś: Będę (LXX: czas przyszły + imiesłów w czasie teraźniejszym) Panią po czas niezmierzony, na zawsze". Córka Chaldejczyków już była panią, ale ona chciała, aby tak pozostało na zawsze. W LXX wyraża to peryfrastyczny czas przyszły, ale w tekście hebrajskim nie ma imiesłowu, natomiast mamy jedynie czasownik niedokonany „być/stać się". Wskazuje to, że zarówno hebrajski czasownik niedokonany oraz czasownik niedokonany + imiesłów, jak i grecki czas przyszły podstawowy i peryfrastyczny czas przyszły mogą odnosić się do sytuacji, która istniała już od jakiegoś czasu i będzie trwała w przyszłości.

Problem w obu językach polega na tym, że nie ma jednej formy czasownika, która jednoznacznie wskazywałaby, że sytuacja istnieje od jakiegoś czasu i będzie trwała w przyszłości. Oznacza to, że aby zasygnalizować taką myśl, albo muszą być użyte dwa czasowniki (jeden odnoszący się do przeszłości/teraźniejszości, a drugi do przyszłości), albo kontekst wraz z użyciem jednego czasownika lub kombinacji jednego czasownika odmiennego i imiesłowu może również sygnalizować taką sytuację. Sytuacja, która istnieje od jakiegoś czasu i będzie trwała w przyszłości, jest sytuacją szczególną. Najłatwiejszym sposobem zasygnalizowania takiej sytuacji byłoby użycie konstrukcji czasownikowej, która również jest specjalna (czyli rzadka). Użycie czasownika w formie niedokonanej + imiesłowu jest bardzo rzadkie w hebrajszczyźnie, więc gdy pojawia się taka konstrukcja, czytelnik może słusznie oczekiwać czegoś niezwykłego. Tak samo jest w grece, gdzie konstrukcja czas przyszły + imiesłów jest rzadkością. Zatem rzadkie użycie peryfrastycznego czasu przyszłego w Łukasza 21:24 byłoby świetnym sposobem na zasygnalizowanie, że deptanie „Jerozolimy" trwało od jakiegoś czasu i będzie kontynuowane w przyszłości, niż użycie czasu przyszłego podstawowego. A ponieważ peryfrastyczny czas przyszły tak rzadko występuje w grece, najprawdopodobniej stanowi to tłumaczenie hebrajskiego czasownika niedokonanego + imiesłów.

W Chrześcijańskich Pismach Greckich mamy również kilka interesujących przykładów. W Dziejach 13:10 (NWT-1984) czytamy:

> I [Paweł] rzekł: „O pełen wszelkiego oszustwa i wszelkiej nikczemności, synu Diabła, nieprzyjacielu wszystkiego, co prawe — czy nie przestaniesz wypaczać (czas przyszły + imiesłów) słusznych dróg Jehowy?".

Rzecz jasna czyny opisane w tym wersecie za pomocą peryfrastycznego czasu przyszłego nie odnoszą się wyłącznie do przyszłości, bo ten człowiek najwyraźniej wypaczał drogi Jehowy już od jakiegoś czasu.

W Marka 13:13 (NWT-1984) czytamy: „I ze względu na moje imię będziecie przedmiotem nienawiści (czas przyszły + imiesłów w czasie teraźniejszym) wszystkich ludzi”. Kiedy wypowiedziano te słowa uczniowie byli już przedmiotem nienawiści. A w Dziejach 6:4 (NWT-1984) czytamy: „My zaś będziemy się oddawać modlitwie i usługiwaniu słowem”. Większość rękopisów zawiera w tym wersecie czas przyszły podstawowy, ale *Codex Cantabrigiensis* (D) zawiera czas przyszły + imiesłów w czasie teraźniejszym. Dwunastu już „oddawało się modlitwie” i oni mieli to kontynuować również w przyszłości.

Powyższe fragmenty pokazują, że peryfrastyczny czas przyszły może opisywać sytuację, która już trwa od jakiegoś czasu, a jednocześnie wskazywać, że będzie trwać w przyszłości. To dowodzi, że wyrażenie „Jerozolima będzie deptana przez narody”, wyrażone za pomocą peryfrastycznego czasu przyszłego nie musi tylko odnosić się do przyszłości, ale deptanie mogło mieć miejsce już od jakiegoś czasu, gdy Łukasz redagował swą księgę.

Użycie czasu przyszłego w zdaniu „a Jerozolima będzie deptana przez narody” może wskazywać, że deptanie już trwało i będzie kontynuowane w przyszłości.

Drzewo w Daniela 4 a Łukasza 21:24

Księga Daniela to jedyna księga biblijna, która wspomina o czasie zakończenia („końcu”), a narody przychodzące i odchodzące ze światowej areny zostały umieszczone w ramach czasowych względem Królestwa Bożego (Dn 2:36-45; 7:3-12; 8:3-25; 11:2-45; 12:7-13). Wspomina również o czasie przyjścia Mesjasza, króla Królestwa Bożego (9:24-27), zatem czymś stosownym by było, gdyby była w niej mowa również o czasie przyjścia Mesjasza w mocy Królestwa i wzniesieniu szałasu Dawida.

Sen Nabuchodonozora II został dany w krytycznym momencie historii ludu Bożego, gdy została ścięta dynastia Dawidowa, a ten, kto otrzymał ten sen, dokonał egzekucji (ścięcia) działając w roli sługi Jehowy. Temat snu, według Daniela 4:17 (NWT-1984), jest następujący: „by żyjący poznali, że Najwyższy jest Władcą w królestwie ludzkim i że je daje komu chce, a ustanawia nad nim choćby najuniżeńszego z ludzi”. Oczywiste jest, że sen ma związek z Królestwem Bożym!

Drzewa, gałązki i pnie są często używane do symbolizowania królestw i dynastii królewskich (Ezechiela 17:1-24; zwłaszcza w. 23). Z Izajasza 10:33–11:10 wynika, że drzewa symbolizujące królestwa zostaną ścięte, ale z pnia Jessego wyrośnie gałązka. Mesjasz jest przedstawiony jako latorośl w Jeremiasza 23:5 i Zachariasza 6:12-13, a jako „najuniżeńszy z ludzi” w Izajasza 53:3,7-9 (por. Mt 11:29), co pasuje do opisu „najuniżeńszego z ludzi”, którego Bóg „ustanowi nad” królestwem (Daniela 4:17).

Tak jak miasto, które jest stolicą królestwa, może symbolizować całe królestwo, tak samo drzewo może symbolizować królestwo.

Paralele między Daniela 4 a Łukasza 21

Bazując na powyższych wyjaśnieniach możemy teraz nakreślić paralele między Daniela 4:10-17 a Łukasza 21:24.

Tabela 1.3 *Paralele między Daniela 4 a Łukasza 21*

Jerozolima = Królestwo Boże.	Drzewo = Królestwo Boże.
Jerozolima jest deptana.	Drzewo jest ścięte.
Deptanie następuje w okresie wyznaczonych czasach narodów.	Pień drzewa jest bez pędów w okresie siedmiu wyznaczonych czasów.
Jerozolima nie będzie już deptana po upływie wyznaczonych czasów narodów.	Pień drzewa wypuści pędy po upływie siedmiu wyznaczonych czasów.

W powyższej tabeli widoczna jest paralela tematyczna (ideowa) oraz paralela językowa w słowie *kairoi* (aramejskie ‘*iddānin*) w Łukasza 21:24 będące paralelą słowa *kairoi* (Teodocjon) – (aramejskie ‘*iddānin*) w Daniela 4:16,23,25,32.

Istnieje zarówno paralela językowa, jak i tematyczna między „wyznaczonymi czasami” w Łukasza 21,24 a „siedmioma czasami” w Daniela 4.

Ponieważ tekst Łukasza 21:24 stanowi część proroctwa, gdzie zapisana jest tylko połowa tego, czego potrzebujemy, musimy zawsze być otwarci na możliwość, że nasza interpretacja (ta połowa, którą musimy znaleźć, tj. intencjonalne odniesienie) jest błędna.

Jednak słowa Jezusa, które jego naśladowcy powinni rozumieć z jego wielkiego proroctwa, obejmują też „wyznaczone czasy narodów”. W Pismach Hebrajskich fraza „wyznaczony czas” tylko 3 razy jest określona liczbą. I mamy tylko 4 przypadki użycia aramejskiego słowa *iddānin* (gr. *kairoi*) w Daniela 4, gdzie wspomniano o Królestwie Bożym. A zatem, ponieważ między tekstem Łukasza 21:24 a Daniela 4 zachodzi analogia zarówno językowa, jak i tematyczna (ideowa), nasze odniesienie czasów narodów do siedmiu wyznaczonych czasów z Daniela 4 ma mocne podstawy.

OBLICZANIE WYZNACZONYCH CZASÓW NARODÓW

Jeśli przyjmiemy, że „siedem czasów” w Daniela 4 oznacza „wyznaczone czasy narodów”, to musimy najpierw ustalić, ile dni reprezentuje siedem czasów. Z Objawienia 11:2,3 wynika, że 42 miesiące oznacza 1260 dni złożonych z 30 dni w miesiącu. Siedem lat stanowiłoby okres 84 miesięcy złożonych z 2520 dni.

Ponieważ dynastia królów z rodu Dawida, reprezentująca Królestwo Boże, nie została jednak przywrócona zaledwie 2520 dni po usunięciu z tronu Sedekiasza w 607 r. p.n.e., więc musimy zastosować proroczą regułę wedle której 1 dzień oznacza 1 rok (Lb 14:34; Ez 4:6), aby biblijny okres 2520 dni mógł mieć większe spełnienie. Idąc tą logiką, tych siedem wyznaczonych czasów równałoby się proroczemu okresowi 2520 lat.[2] W świetle powyższych wyjaśnień możemy zauważyć, że „wyznaczone czasy narodów” to okres płynący od zburzenia Jerozolimy, kiedy panował ostatni król z dynastii Dawida, aż do ustanowienia niebiańskiego Królestwa Bożego.

Ale jak można znaleźć właściwy punkt wyjścia? Prawie wszystkie leksykony i podręczniki podają czytelnikom, że Jerozolima została zburzona przez Nabuchodonozora II w 587 (lub 586) roku p.n.e. Jeśli policzymy 2520 lat od tej daty, to dojdziemy do roku 1934 (lub 1935), w którym nie wydarzyło się nic niezwykłego. Jeśli jednak zaczniemy liczyć 2520 lat od 607 roku p.n.e., to dojdziemy do 1914 roku, czyli roku w którym wybuchła I wojna światowa.

W środowisku akademickim istnieje powszechny problem, czyli tradycja, że wniosek wyciągnięty przez uczonego 50, 100, czy nawet 200 lat temu jest autorytatywnie powtarzany z pokolenia na pokolenie, bez ponownej analizy ani weryfikacji pod kątem dokładności. Rozważmy poniższy przykład:

> „Szpinak jest zdrowy z powodu dużej zawartości żelaza!” Takie twierdzenie wielokrotnie przewija się w książkach o odżywianiu i czasopismach zdrowotnych przez większą część XX wieku. Autorzy komiksów wykorzystywali je w celach humorystycznych, a dzieci karmiono tym zielskiem, mniej lub bardziej wbrew ich woli. Jednak to twierdzenie okazało się błędne, opierało się bowiem na nieporozumieniu. Przez błąd w druku, źle postawiony przecinek w ułamku dziesiętnym, który znajdował się w tabeli opublikowanej prawie sto lat temu, zawartość żelaza podano 10-krotnie zawyżoną. Błąd nie został wykryty, ponieważ nikt tego nawet nie zweryfikował aż do 1979 roku, kiedy to G. W. Lohr z Uniwersytetu we Fryburgu rutynowo sprawdził dawne dane liczbowe i odkrył, że były błędne. Warto dodać, że szpinak zawiera żelazo w formie trudno przyswajalnej przez organizm. [3]

Główny dowód na rzecz 587 roku p.n.e. opiera się na babilońskim dzienniku astronomicznym VAT 4956. W maju 1915 roku ukazał się pewien artykuł zawierający obliczenia dotyczące pozycji astronomicznych na tej tabliczce[4] sugerujące, że Nabuchodonozor II zburzył Jerozolimę w 587 roku p.n.e. Przez następne 70 lat

---

[2] Jak zobaczymy poniżej, proroctwo o upływie 70 tygodni do przyjścia Mesjasza również wymaga liczenia na bazie założenia, że 1 dzień oznacza 1 rok.

[3] *Science Digest*, February 1979, s. 16.

[4] Neugebauer–Weidner, “Ein astronomischer Beobachtungstext aus dem 37. Jahre Nebukadnesars II. (-567/566).”

wnioski Neugebauera i Weidnera były wykorzystywane we wszystkich leksykonach i podręcznikach, przy czym nikt nie opublikował artykułu dowodzącego, że dokonali niezależnego tłumaczenia tabliczki i sprawdzili pozycje astronomiczne podane w 1915 roku. W 1988 roku angielskie tłumaczenie tabliczki opublikował H. Hunger[5]. To angielskie tłumaczenie Hungera było zbliżone do niemieckiego tłumaczenia dokonanego 73 lata wcześniej, ale ten tom nie zawierał obliczeń astronomicznych. Z uwag podanych na końcu hasła zdaje się wynikać, że Hunger zaakceptował obliczenia Neugebauera i Weidnera.[6]

W 2005 roku odwiedziłem Vorderasiatisches Museum (Muzeum Bliskiego Wschodu) w Berlinie, gdzie zestawiłem tabliczkę i zrobiłem zdjęcia elektroniczne jej znaków. W trakcie badań tabliczki powiększyłem każdy znak i okazało się, że kilka znaków nie dało się jednoznacznie zidentyfikować. Zwłaszcza wiele ciał niebieskich powiązanych z planetami było trudne do zidentyfikowania. Odkryłem, że Neugebauer i Weidner, wszystkie swoje obliczenia zaczęli od jednego/pewnego błędnego dnia, a z uwag Hungera wynika, że poszedł tym tropem.

Na podstawie własnych badań nad tabliczką VAT 4956 i kilkoma innymi istotnymi tabliczkami astronomicznymi napisałem książkę poświęconą chronologii nowobabilońskiej.[7] Obliczyłem 14 pozycji Księżyca podanych na tabliczce VAT 4956 i mój wniosek dotyczący roku 568/567, na który wskazują Neugebauer, Weidner i Hunger, jest taki, że 7 z tych pozycji pasuje idealnie, 5 nie pasuje wcale, a 2 są niedokładne. Tymczasem wszystkie 14 pozycji Księżyca idealnie pasuje 20 lat wcześniej, w roku 588/87.[8] To sugeruje, że Nabuchodonozor II zdobył Jerozolimę w 607 r. p.n.e., a nie w 587 r. p.n.e.

Idealne dopasowanie 14 pozycji Księżyca podanych na tabliczce VAT 4956 z rokiem 588/87 p.n.e., czyli 37 rokiem panowania Nabuchodonozora II, sugeruje, że 18 rokiem panowania Nabuchodonozora II, kiedy to została zburzona Jerozolima, jest 607 r. p.n.e.

Badałem również handlowe tabliczki klinowe datowane na czasy królów Imperium Nowobabilońskiego. Z puli tych tabliczek, 90 zawiera daty wskazujące, że każdy nowobabiloński król panował dłużej niż pozwala na to tradycyjna chronologia. Oznacza to, że tradycyjna chronologia uległa zburzeniu, a datowane tabliczki wspierają pogląd, że Imperium Nowobabilońskie było o 20 lat dłuższe od chronologii podawanej w leksykonach i podręcznikach.

Moja książka pokazuje, że istnieją solidne dowody przemawiające za poglądem ŚJ głoszącym, że zburzenie Jerozolimy nastąpiło w 607 roku p.n.e.

---

[5] Sachs–Hunger, *Astronomical Diaries and Related Texts From Babylonia,* Tom I, 1988.

[6] Hunger nigdy nie dokonał porównania z tabliczką VAT 4956; dokonał tłumaczenia w oparciu o czarno-białe zdjęcia tabliczki wykonane przed II wojną światową.

[7] Furuli, *Assyrian, Babylonian, and Egyptian Chronology*, Tom II, s. 45-249, 342-416.

[8] W mojej książce podane są parametry każdej pozycji Księżyca, tak aby można je było sprawdzić za pomocą dowolnego astroprogramu.